

דגים טריטוריאליים הופכים לעדר

במלחמת ששת הימים כבשנו את סיני ובתוך הנדוניה שכללה שדות נפט ונופי קדומים קיבלנו גם את סבחת הברדוויל. שטח גדול של מים רדודים וביצות התחום בלשון יבשה צרה ומשתרע לאורך חוף הים התיכון וגובל בתעלת סואץ. בסבחת הברדוויל היו מים חמים ובהם שרץ דג הדניס. דג שסועדי גורמה בחופים שמסביב לים התיכון ידעו להעריך. התחלנו ללמוד לאכול אותו, לדוג אותו וליצא אותו. אגרקסקו למדה ליצא דגים וקאל להטיס אותם טריים. קיבלנו ענף ייצוא מרשימים. עברו שנים אחדות וסיני הוחזר למצרים עם הדגים.

מה עושים?

הגיעה אלי הצעת מחקר המדברת על ביות דג הדניס. כלומר לימוד אורחו וריבעו של הדג באופן שאפשר לגדלו בישראל הקטנה. איפה? באילת, שם המים חמים.

בתקווה הושק פרויקט מחקר בברכת האוצר וכך הוחל בפיצוח מנגנון הריבוי של הדג במעבדה הימית אשר לחוף הים באילת. עברו שנים ופגשתי את דובי במילואים. דובי היה המפקד שלי בצנחנים עוד בתקופת פעולות התגמול. ובזמן בו מדובר גר בקיבוץ אילות והיה ראש המועצה שם. במילואים מדברים על כל דבר ובהקשר של דגים דובי פתח ואמר: במעבדה בייתו את הדג, אנחנו הקיבוצניקים הקמנו את חברת ערדג ועכשיו אנחנו מתחילים לגדל אותו למטרת ייצוא. לגדל בכלובים בים אילת. אבל אנו כבר לא חדשים בעסק הזה של מוצרים חדשים ויודעים שלא לעולם חוסן ואחרי השחר בא הערב וכבר חושבים על הדג הבא. מסתבר שתוך כדי ביות דג הדניס רכשה במעבדה באילת יכולת ביות גנרית והיא יכולה לביית כמעט כל דג. נותרה בעיה קטנה, איזה דג? ואז אמר: אתה יכול לעזור בכך ולא ידעתי אם בסימן קריאה או שאלה אמר, אבל רציתי להיות שם ולכן אמרתי כן. קיבלתי מערדג כרטיסי טיסה לאילת לקחתי איתי את שי (בני) שידו רב לו במחשב וירדנו לאילת לבחור לדובי דג. לקחו אותנו בסירה לראות את הכלובים בהם הצטופפו אלפי דגים דומים. דיברנו עם כל חוקר וחוקר במעבדתו. מצאנו בארכיון סטטיסטיקות של כמויות ומחירים של דגים בכל יום בכל העולם. התחלנו לטבוע בים של נותנים. מסתבר שבים המון מיני דגים ואם נערוך מבחן כדאיות מלא לכל הדגים שבים, לא נגמור את העבודה לעולם.

חיפשנו דרך לייעל את העבודה ואכן מצאנו. רשת לפנים מרשת. רשת גסה שתמיין את הדגים על פי נתונים של התנהגות. רשת דקה יותר שתמיין על פי נתונים פיזיולוגיים ורשת דקה עוד יותר שתמיין על פי המחירים. רק הדגים אשר יעברו דרך כל הרשתות יעמדו למבחן הכדאיות בשיטות של תועלת עלות.

התחלנו לראיין את החוקרים ולהוציא מהם את תכונות ההתנהגות אשר עושות את הדג לבלתי מתאים לביות. אמרו: "יש דגים טריטוריאליים ויש דגים החיים בעדר". דג טריטוריאלי צריך סביבו טריטוריה ריקה מדגים כמוהו ולכן אי אפשר לצופף אותו ולגדל בכלובים בים.

לכלובים מתאימים דגים החיים בעדר. עברו ימים אחדים, גמרנו את העבודה ובאנו להציגה בפני הילל ראש המעבדה. זה שמע בקשב רב את דברנו ואמר: "יש דגים טריטוריאליים ויש דגים החיים בעדר, אבל דגים טריטוריאליים כשמצופפים אותם מספיק הופכים לעדר." עברו שנים ואני יצאתי לגמלאות והתחלתי קריירה שניה (או שלישית?) בתכנון אורבני. התחברתי לצוות שנבחר לתכנן את מטרופולין ירושלים. בצוות הזה היו מומחים לכל דבר. מומחים לתכנון ערים, מומחים לתכנון כלכלה, חברה, חרדים וערבים. אני (בעזרת חמש בנות שהבאתי מוולקני), הקמתי את מאגר המידע של התוכנית, ניתחתי את הנתונים ומצאתי את הפרדוקס הבא: מצד אחד יש לערבים פחות שטח בנוי לנפש מליהודים החילוניים, ומצד שני יש להם הרבה יותר שטח אדמה (מקום תחת השמש) לנפש. כאשר הצגתי בפני חברי הצוות את הנתונים אמר המומחה לערבים, נכון, אבל התרבות הפלסטינית (ערבית, כפרית, מחק את המיותר) מחייבת אותם לגור צמוד לקרקע. לא התאפקתי ואמרתי את מה שלמדתי אצל הילל "יש דגים טריטוריאליים ויש דגים החיים בעדר, אבל דגים טריטוריאליים כאשר מצופפים אותם מספיק, הופכים לעדר".